

Universiteit
Leiden
The Netherlands

The tacit knowledge of Claudio Monteverdi as expressed in the opera La Tragedia di Claudio M

Boer, J.

Citation

Boer, J. (2024, November 28). *The tacit knowledge of Claudio Monteverdi as expressed in the opera La Tragedia di Claudio M*. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/4170091>

Version: Publisher's Version

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/4170091>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Samenvatting

Het gepresenteerde proefschrift is een verslag van een meerlagig project dat inzoomt op een belangrijk jaar in de geschiedenis van de westerse muziek, de geboorte van de opera als modern genre, met Claudio Monteverdi in het middelpunt.

We zouden het kunnen bestempelen als een narratief onderzoek naar Monteverdi's rol hierin, maar ik stel voor om het te karakteriseren als gedramatiseerd artistiek onderzoek. Dit onderzoek is gebaseerd op Michael Polanyi's epistemologische theorie van '*tacit knowledge*' en richt zich tegelijkertijd op diverse manifestaties daarvan. Dit laatste bijvoorbeeld in samenhang met het schrijven van het libretto, het componeren van nieuwe muziek voor de productie en het creatieve werk van de *Commedia dell'arte* acteurs, zoals te zien is op repetitievevideo's.

La Tragedia di Claudio M is een experiment om historische hoogtepunten in de eerste ontwikkeling van het genre opera te belichamen. In Polanyaanse termen is het project een 'interpretatief kader' dat functioneert als een artistieke peilstok die vier eeuwen in de tijd reikt. Het presenteert Monteverdi, zijn mecenas, librettist en zijn zangers op met behulp van een variant op de verbatim theatertechniek op basis van brieven, verhandelingen en andere documenten. Het verhaal beslaat ongeveer een jaar, van de nasleep van de première van Orfeo in de zomer van 1607 tot de opvoering van Arianna in de lente van 1608. Het libretto heeft vier lagen: historisch, mythologisch, allegorisch en dramatisch. Al deze lagen zijn met elkaar verweven tijdens de handeling, die voornamelijk wordt gedictieerd door de opeenvolging van historische gebeurtenissen in het betreffende jaar. De diepte van de vier lagen en hun onderlinge verbinding worden becommentarieerd en gedocumenteerd in verschillende hoofdstukken van het proefschrift. In de opera wordt een speciale positie gekozen voor de controverse tussen de rationele verdediging van traditionele compositiemodellen door de theoreticus Giovanni Maria Artusi en de op intuïtie gebaseerde innovaties van theatrale muziek die de stijl van de practicus Monteverdi kenmerkten. In het hoofdstuk *The Narrative* wordt duidelijk gemaakt welke rol Monteverdi speelde in het verhaal dat over hem werd gecreëerd en dat nog eeuwenlang standhield, zelfs nadat zijn muziek was opgedoken en vanaf 1900 een nieuw leven was begonnen. Het is geen toeval dat de kern van het conflict gesitueerd is in het labyrint van de Minotaurus. Het was het 'jaar van de waarheid', een jaar van transformatie voor Monteverdi, wat hij later bevestigde door te verklaren dat het bijna zijn leven kostte, maar ook dat hij '*de natuurlijke weg der imitatie*' had gevonden door het componeren van het *Lamento d'Arianna*. Hoewel hij beloofde zichzelf en zijn stijl uit te leggen in een verhandeling over de *Seconda Prattica*, om zo te onthullen wat een stilzwijgend scheppingsproces was geweest, werd het boek nooit geschreven en behield het onuitsprekelijke zijn eigen plaats.

Het maken van *La Tragedia di Claudio M* was een collectief proces. In dit proces weerspiegelde de rol van de tekst (*oratione* in Monteverdi's termen) waar mogelijk de oorspronkelijke ideologie. Dit betekende een uitdaging voor het team van vijf componisten en evenzeer voor de vijf zangers om de tekst zijn genererende potentieel te gunnen. Dankzij de invloed van zeven Italiaanse acteurs en hun fysieke acteerkunst kon het project vanaf de eerste repetitie tot de laatste uitvoering functioneren als een gezamenlijke ervaring van onderdompeling. Polanyi's voorwaarden zoals passie, toewijding, geloof en waarheid om door 'verwijlend leren' tot nieuwe kennis te komen, werden op alle niveaus gevonden, wat resulteerde in een alomvattende samenhang van details. De bewuste keuze voor een kleinschalige kameropera-enscenering versterkte de nagestreefde directheid en intimiteit om de belichaming literair te accentueren. De nabijheid van het publiek vereiste dus geen extra communicatieve projectie, maar nodigde juist uit tot deelname op een stilzwijgend niveau.